

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE

31-223 Kraków, ul. Kazimierza Wyki 3
e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl tel. 12 415 60 11 Internet: <http://www.stat.gov.pl/krak>

Informacja sygnalna - Nr 13

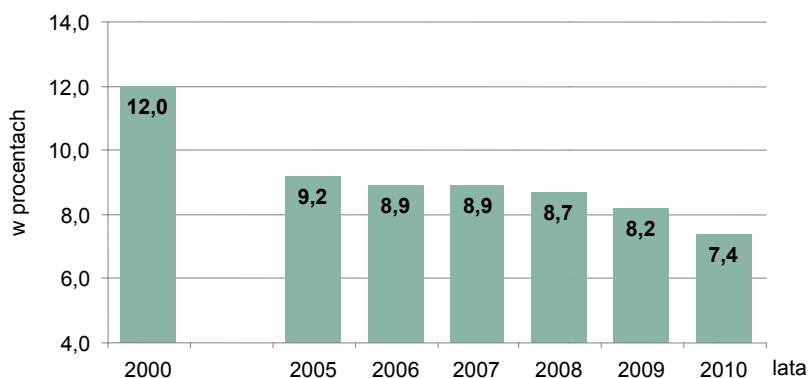
Data opracowania - wrzesień 2011 r.

WARUNKI PRACY W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2010 R.

*Badanie warunków pracy obejmuje podmioty gospodarcze,
w których liczba pracujących przekracza 9 osób.*

W 2010 r. badaniem warunków pracy objęto 6,8 tys. jednostek zatrudniających 465,8 tys. osób. Spośród tej grupy 34,6 tys., tj. 7,4% zatrudnionych w przebadanych zakładach, pracowało w warunkach zagrożenia, tj. na takich stanowiskach, na których występuje działanie czynników szkodliwych w stężeniu (natężeniu) przekraczającym najwyższe dopuszczalne wartości określone w obowiązujących normach higienicznych. Rok wcześniej w takich warunkach pracowało 8,2% spośród 446,3 tys. zatrudnionych w zakładach objętych badaniem.

Wykres 1. Udział zatrudnionych w warunkach zagrożenia w ogólnej liczbie osób objętych badaniem warunków pracy

W minionej dekadzie stopniowo spadał udział osób pracujących w warunkach zagrożenia w ogólnej liczbie zatrudnionych w jednostkach objętych badaniem, z 12,0% w 2000 r. do 7,4% w 2010 r. Można więc mówić o pewnej poprawie warunków pracy, która daje się zauważyć w ostatnich latach.

Pracujący w takich warunkach (liczeni jeden raz w grupie czynnika przeważającego) narażeni byli na zagrożenia czynnikami:

- związanymi ze środowiskiem pracy, takimi jak: substancje chemiczne; pyły przemysłowe; hałas; wibracja; mikroklimat gorący i zimny; promieniowanie jonizujące, laserowe, nadfioletowe i podczerwone oraz pole magnetyczne,
- związanymi z uciążliwością pracy, takimi jak: wymuszona pozycja ciała, ciężki wysiłek fizyczny i niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy,
- mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi.

W grupie osób pracujących w warunkach zagrożenia zmniejszyła się liczba kobiet. W 2010 r. (podobnie jak w 2007 r.) co ósma osoba to kobieta, podczas gdy w latach 2008 i 2009 co siódma osoba wykonująca swoją pracę w warunkach zagrożenia była kobietą.

Wykres 2. Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia w 2010 r.

^a Liczeni jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Na koniec 2010 r. osoby zatrudnione w warunkach zagrożenia czynnikami **związanymi ze środowiskiem pracy** tworzyły grupę liczącą 19,3 tys. Zbiorowość ta, tak jak rok wcześniej, stanowiła blisko 56% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia, a udział jej był nieznacznie mniejszy niż w 2008 r., i o 2,0 pkt proc. większy niż w 2007 r.

W 2010 r. blisko 1/4 osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy narażona była na działanie więcej niż jednej grupy czynników.

Na koniec 2010 r. na stanowiskach pracy, na których wystąpiły **zagrożenia związane z uciążliwością pracy** zatrudnionych było 10,0 tys. osób, tj. 29,0% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia. W dwóch poprzednich latach odsetek takich pracowników był zbliżony, natomiast w 2007 r. był wyższy i wyniósł 33,1%. W omawianej grupie pracowników, ci, którzy narażeni byli na działanie więcej niż jednej grupy czynników, stanowili w 2010 r. blisko 14% pracujących w warunkach zagrożenia uciążliwością pracy.

W warunkach **zagrożenia czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi** w 2010 r. pracowało 5,3 tys. osób, czyli 15,2% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia. Odsetek pracujących w takich warunkach był podobny jak rok wcześniej, kiedy wynosił 15,0%, ale wyższy o 1,0 pkt proc. niż w 2008 r., oraz o 2,0 pkt proc. niż w roku 2007. Ponad 20% zatrudnionych w tych warunkach w 2010 r. narażonych było na szkodliwy wpływ więcej niż jednej grupy czynników.

Terytorialne zróżnicowanie i nasilenie zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia na stanowiskach pracy, wykazuje ścisłe powiązanie z infrastrukturą i stopniem koncentracji zakładów pracy na danym obszarze, prowadzących określony rodzaj działalności (warunkujący duże natężenie szkodliwych czynników).

Wskaźnikiem, który obrazuje nasilenie zagrożenia, jest liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1 tys. zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem.

Wskaźnik ten na przestrzeni ostatnich lat wykazywał stałą tendencję malejącą, zmniejszając się od 120,0 w 2000 r. do 74,3 w 2010 r.

Tabl.1. Zatrudnieni¹ w warunkach zagrożenia według grup zagrożeń na 1 tys. zatrudnionych w zakładach objętych badaniem i sekcji PKD

Wyszczególnienie a – 2009 b – 2010	Ogółem	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia związanego			
		ze środowiskiem pracy	z uciążli- wością pracy	z czynnikami mecha- nicznymi	
		na 1000 zatrudnionych			
Ogółem	a	81,5	45,5	23,8	12,2
	b	74,3	41,5	21,6	11,3
w tym:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ..	a	88,2	44,9	29,9	13,3
	b	142,0	67,2	50,0	24,8
Górnictwo i wydobywanie	a	382,4	324,5	35,6	22,3
	b	332,1	276,6	31,1	24,5
Przetwórstwo przemysłowe	a	118,1	78,3	20,6	19,1
	b	110,1	70,9	22,9	16,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych ..	a	232,6	41,6	187,8	3,3
	b	229,2	25,2	195,2	8,7
Budownictwo	a	83,4	39,2	30,6	13,5
	b	69,4	35,2	26,2	8,0
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	a	30,5	10,3	12,0	8,1
	b	21,8	7,6	5,5	8,7
Transport i gospodarka magazynowa	a	95,6	32,5	48,2	14,9
	b	114,5	46,5	49,8	18,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	a	73,3	45,1	23,4	4,8
	b	71,3	40,8	24,6	5,9
Edukacja	a	65,8	3,9	15,7	46,2
	b	9,3	2,5	5,0	1,8
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	a	6,3	1,9	2,3	2,1
	b	18,1	12,2	5,1	0,7
Pozostała działalność usługowa	a	13,1	8,9	3,4	0,9
	b	56,1	17,5	0,0	38,6

¹ Liczeni jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Relatywnie wysokie zagrożenie dla zdrowia, wyrażone liczbą zatrudnionych w warunkach zagrożenia przypadających na 1 tys. zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem, występowało w zakładach prowadzących działalność w sekcji transport i gospodarka magazynowa – 115 osób oraz przetwórstwo przemysłowe, dla którego wskaźnik ogółem wynosił 110 osób, chociaż w niektórych działach tej ostatniej sekcji, takich jak produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny wskaźnik ten był znacznie wyższy i wynosił 261 osób.

Osoby zatrudnione w warunkach zagrożenia narażone były na trzy grupy zagrożeń. Wśród zatrudnionych w warunkach zagrożenia w większości sekcji przeważali ci, którzy narażeni byli na zagrożenia związane ze środowiskiem pracy. Zagrożenia związane z uciążliwością pracy częściej niż dwie pozostałe grupy zagrożeń występowały w jednostkach należących do sekcji: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, transport i gospodarka magazynowa, informacja i komunikacja

oraz edukacja. W sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych przeważały zagrożenia związane z czynnikami mechanicznymi.

W trakcie oceny aktualnie panujących warunków na stanowiskach pracy, znaczącym elementem jest ustalenie, czy w ciągu roku wystąpiła **likwidacja lub ograniczanie zagrożeń** do poziomu zgodnego z normą, czy ujawniły się zagrożenia istniejące lub powstały nowe. Bilans zmian informuje o pozytywnym lub negatywnym procesie zachodzącym w warunkach pracy.

Osoby zatrudnione w warunkach zagrożenia narażone są często na równoczesne działanie kilku czynników szkodliwych. Suma działających na pracownika szkodliwych czynników jest wyrażona w osobozagrożeniach.

Tabl.2. Likwidacja lub ograniczenie zagrożeń według grup zagrożeń

Wyszczególnienie a – 2009 b – 2010	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia				
	w stosunku do których w ciągu roku zagrożenia			stan w dniu 31 grudnia	
	zlikwidowano lub ograniczono do poziomu zgodnego z normą	ograniczono, jednak nie doprowa- dzono do poziomu zgodnego z normą	ujawniono – łącznie z zagroženiami nowo powstałymi		
osobozagrożenia					
Zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy	a	6503	5600	4208	23507
	b	5987	6946	4782	23350
w tym:					
substancje chemiczne	a	397	134	165	571
	b	256	162	292	734
przemysłowe pyły zwłókniające	a	645	268	80	3590
	b	989	237	549	3459
inne pyły przemysłowe	a	674	336	473	1296
	b	356	398	405	1135
hałas	a	3149	3709	2006	13124
	b	2492	4081	2065	12453
wibracja (drgania)	a	394	187	95	647
	b	517	788	494	1732
mikroklimat gorący	a	181	80	144	489
	b	354	166	295	554
mikroklimat zimny	a	380	296	556	1233
	b	250	498	302	1111
Zagrożenia związane z uciążliwością pracy	a	4233	2029	3574	12110
	b	3223	2040	1336	11007
Zagrożenia czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi	a	818	1307	1082	5912
	b	1110	1402	813	6178

Według stanu w dniu 31 grudnia 2010 r. wśród 23,4 tys. osobozagrożeń czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy przeważał hałas – 12,5 tys. osobozagrożeń, czyli 53,3% oraz przemysłowe pyły zwłókniające – 3,5 tys. osobozagrożeń, tj. 14,8% czynników tej grupy. W 2010 r. zlikwidowano lub ograniczono do poziomu zgodnego z normą 6,0 tys. osobozagrożeń związanych ze środowiskiem pracy (przed rokiem 6,5 tys.), a równocześnie stwierdzono 4,8 tys. osobozagrożeń ujawnionych łącznie z nowo

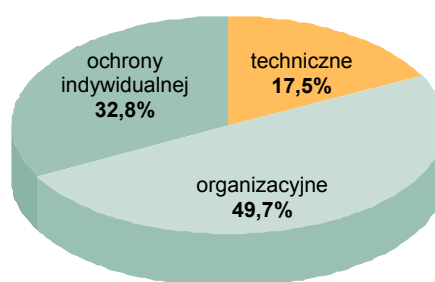
powstałymi (rok wcześniej 4,2 tys.). W 2010 r. liczba czynników zlikwidowanych lub ograniczonych do poziomu zgodnego z normą przewyższała o 1,2 tys. liczbę ujawnionych.

W ciągu 2010 r. zlikwidowano 3,2 tys. zagrożeń związanych z uciążliwością pracy i było to o 1,9 tys. osobozagrożeń więcej niż jednocześnie ujawnionych, łącznie z nowo powstałymi w tym czasie. Na koniec grudnia 2010 r. liczba osobozagrożeń związanych z uciążliwością pracy wynosiła 11,0 tys.

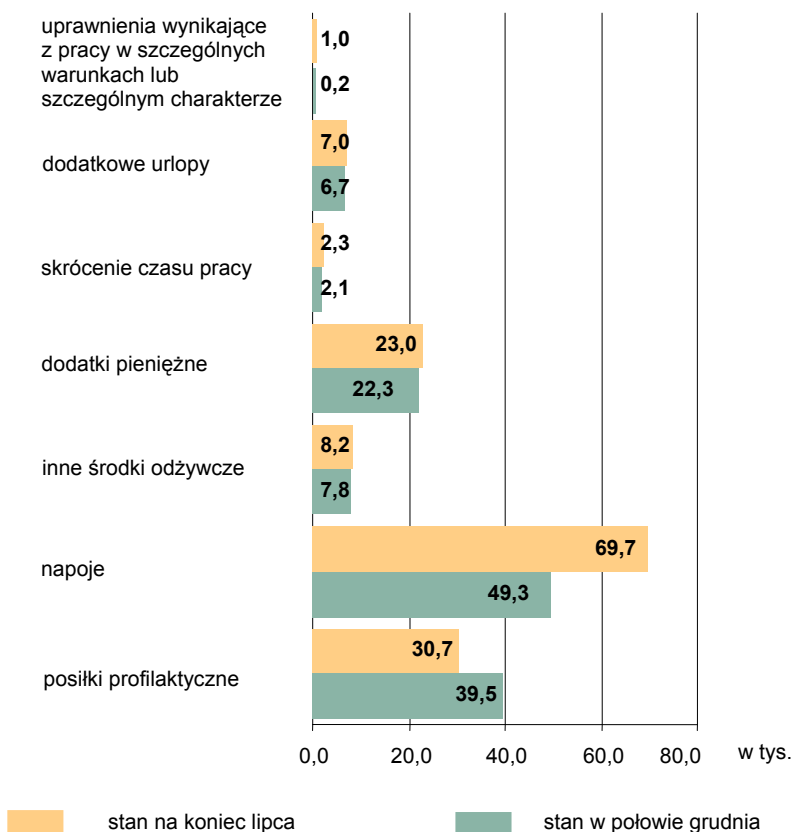
W grupie zagrożeń czynnikami związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi liczba zlikwidowanych lub ograniczonych do poziomu zgodnego z normą osobozagrożeń wynosiła 1,1 tys. i przewyższała o 0,3 tys. liczbę ujawnionych w ciągu roku. Według stanu w dniu 31 grudnia 2010 r. liczba osobozagrożeń wynosiła w tej grupie 6,2 tys.

W celu zapewnienia poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy, zakłady podejmują **działania profilaktyczne**, polegające na ocenie ryzyka zawodowego. Przeprowadzenie takiej oceny pozwala ustalić zastosowanie najwłaściwszych na danym stanowisku środków, które spowodują ograniczenie lub całkowitą eliminację zagrożeń.

Wykres 3. Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego w 2010 r.

Wykres 4. Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia w 2010 r.

W jednostkach objętych badaniem warunków pracy przeprowadzono taką ocenę dla 108,1 tys. stanowisk, na których pracowało 158,0 tys. osób. Było to odpowiednio o 9,1 tys. i o 21,4 tys. mniej niż w 2009 r.

Osobom pracującym w warunkach szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia przysługuje prawo do korzystania ze **świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych lub uciążliwych**. Pracownicy korzystają z nich przejściowo, jedynie wtedy, gdy nie jest możliwa poprawa warunków pracy – likwidacja zagrożeń ze względu na aktualny stan wiedzy i warunki organizacyjno-techniczne.

W 2010 r. pracownicy najczęściej korzystali z napojów, posiłków profilaktycznych oraz dodatków pieniężnych.

Zakłady pracy sektora prywatnego, częściej zapewniały pracownikom możliwość korzystania ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych. Przewaga ta widoczna była w przyznawaniu napojów – blisko 74%, innych środków odżywczych – ponad 75%, posiłków profilaktycznych – blisko 67% oraz uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze – blisko 66%. W przypadku dodatków pieniężnych, skróconego czasu pracy i dodatkowych urlopów uwidoczniła się przewaga jednostek należących do sektora publicznego.

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych mają charakter jednorazowy lub okresowy. Przysługują one pracownikom, którzy na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznali uszczerbku na zdrowiu, jak również członkom rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby zawodowej.

W 2010 r. wypłacono 1,7 tys. świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, w tym blisko 94% to świadczenia z tytułu wypadków przy pracy. Łączny koszt zrealizowanych świadczeń wyniósł 4,7 mln zł, w tym 87% tej kwoty to świadczenia z tytułu wypadków przy pracy. Rok wcześniej na świadczenia z tego tytułu wydatkowano 5,3 mln zł.

Przeciętny koszt jednego świadczenia z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej w 2010 r. wynosił 2756 zł i był nieco niższy niż rok wcześniej (2976 zł).

Opracowała: Iwona Kędzior-Krasoń, US Kraków - Oddział w Tarnowie, tel. 14 688 02 47